Esemény és narratíva. Történetiség – elbeszélés(ek) – interpretáció

2013/11/29

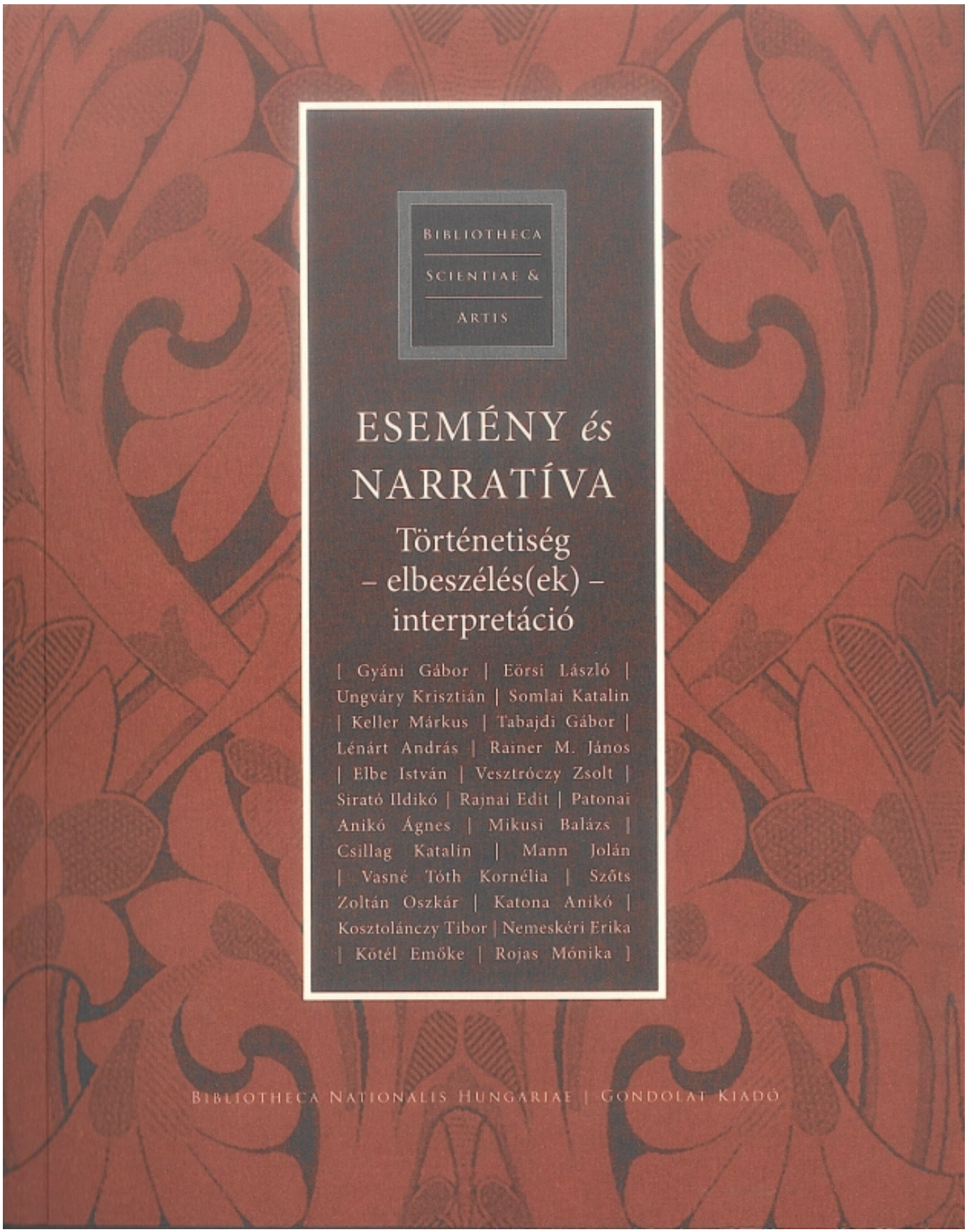

[1]Az Országos Széchényi Könyvtár és a Gondolat Kiadó közös kiadásában megjelent *Esemény és narratíva. Történetiség – elbeszélés(ek) – interpretáció* című kötet.

Részlet az előszóból: „Az Országos Széchényi Könyvtár éves tudományos konferenciájának válogatott előadásait összegyűjtő tanulmánykötet középpontjában a történetiség egyik legfontosabb objektuma, a történeti esemény, illetve a múltról szóló elbeszélés, narratíva áll. A téma elméleti

vonatkozásait átfogóan tárgyaló tanulmányában Gyáni Gábor arra keresi a választ, milyen típusú tapasztalatokat szerzünk a múltról, a múltról szóló elbeszéléseink struktúrái vajon magából a múltból vagy a múlt tapasztalatából, avagy kizárólag a jelenből eredeznek-e. „A múltból a múltbeli jelenre rálátást biztosító optika – írja Gyáni – a megértést, a jelenből visszatekintő látószög pedig a magyarázatot kínálja a megismerés kívánatos (és lehetséges) módjaként. Ha a megértést preferáló, a múlt perspektívájában tekintett múlt fogalmát tesszük magunkévá, akkor a jelen távlatából feltáruló múlt ismerős világként fogad bennünket."

A nemzeti könyvtárba 2012 januárjától intergrált 1956-os Intézet – Oral History Archívum Csoport munkatársai az 1956-os magyar forradalomról, mint meghatározó történelmi eseményről szóló új elbeszélésekkel és új magyarázatokkal kívántak gyakorlati példák segítségével hozzájárulni esemény és narratíva összefüggéseinek megvilágításához. A kétezres években a magyar jelenkortörténetet is mindinkább áthatották az új, elméletileg sokkal átgondoltabb, a pozitivista hagyománytól, a historizmustól mindinkább eltávolodó megközelítések.

Budavár ostroma, 1956 című munkájában Eörsi László a fegyveres harc egyetlen epizódját nagyítja ki a forradalom tablójából. Még ennél is jobban szűkíti perspektíváját *Utcakép a Corvin-közben 1956* című tanulmányában Ungváry Krisztián. *Önrendelkezési illúziók* című írásában Somlai Katalin Budapesttől távolabbra is tekint, Békés megye kistelepülésein 1956 októberében megválasztott forradalmi bizottságok és a tanácsrendszer hivatalos helyreállításával restaurált kommunista községi tanácsok egymáshoz való viszonyával, a kétféle intézmény törekvéseivel, személyi összetételük változásával foglalkozik, a forradalom leverését követő hónapokra összpontosítva. Keller Márkus *Munkástanácsok a forradalomban* című tanulmánya viszont e sajátos intézményről szóló történeti elbeszéléseket veszi górcső alá, amikor az 1956-os munkástanács-jelenség recepcióját tekinti át a nyugat-európai (tegyük hozzá: főként baloldali politikai orientációjú) szakirodalomban és beszámolókban.

A közelmúltban kutathatóvá vált iratok (elsősorban a politikai rendőrség személyi állományának iratai, valamint belügyi pártiratok) lehetővé teszik a pártállami rendszert mindvégig támogató intézmény, illetve csoport: az államvédelem (tagjainak) 1956-hoz kötődő elbeszéléseinek mélyebb vizsgálatát is. *1956 államvédelmista elbeszélésekben* című tanulmányában Tabajdi Gábor eme sokáig mellőzött ágensi tapasztalat alapjára építi elbeszélését, amely a kádárista hatalom által kanonizált történetek és a belső dokumentumokban feltáruló események viszonyára koncentrál. Lénárt András szövege (*Az erőszak tere. A budapesti pártbizottság ostromának ábrázolásai*) azt kísérli meg bemutatni, hogy az 1956-os forradalom egyik emblematikussá emelt eseménysorát, a budapesti Köztársaság téri pártház ostromát hogyan igyekezett a Kádár-rezsim felhasználni saját legitimációjához, valamint hogyan változott meg, jelentéktelenedett el a szerepe az 1989–90-es rendszerváltás után. *Az 1956-os forradalom jelentés-változatai – az 50. évfordulón túl*. Esemény és struktúra című írásában Rainer M. János azt vizsgálja, mit adott a magyar forradalom jelentéseihez és értelmezéseihez 2006? Hogyan alakul a forradalom eseményszekvenciájának kutatása, milyen új interpretációk születtek (vagy éppen jöttek divatba…), s hogyan láthatjuk ma 1956 struktúraátalakító történeti jelentőségét?

A kötet második egységében az OSZK különböző részlegeiben, további különgyűjteményeiben dolgozó kollégák tanulmányai olvashatók.

Egy-egy kiragadott történelmi tablórészletet mutat be a dualizmus korából Elbe István tanulmánya a Kossuthhoz címzett levelek és dedikált könyvek segítségével, valamint Vesztróczy Zsolt az 1876-1900 közti szlovák lapokban megjelent, magyar politikai rendszert ábrázoló, arra reflektáló karikatúrák értelmezései révén. Tematikailag külön egységet képviselnek a művészettörténeti tanulmányok. *A Magyar fotográfia a 19. századi világkiállításokon* című írásában Csillag Katalin tulajdonképpen végigvezeti, hogy a különböző események képekkel történő elbeszélése milyen háttérinformációkkal gazdagítja, színesíti az adott kiállításokat; Vasné Tóth Kornélia Csiby Mihály grafikáin keresztül mutatja be, miként képes újra- és újrapozicionálni magát egy szubjektum a változó makrovilágban; míg a *Magyar festők a Nagy Háborúban* című tanulmányában Katona Anikó ugyanannak a világégésnek más-más által befolyásolt elbeszéléseit villantja fel. Ez utóbbi témát boncolgatja Nemeskéri Erika és Kosztolánczy Tibor közös tanulmánya: az első világháború egy-egy történésének megjelenítése a hivatalos sajtó és az államgépezet kapcsolatának száz év alatt kutatott, s ezáltal letisztultabb szemszögéből, a kulturális élet vezető szereplőinek háborús

eseményekre való reflektálása által. A téma egy apróbb szegmensének kutatásával Szőts Zoltán Oszkár is lényegében ezt egészíti ki, aki a tábori újságok, katonai híradások OSZK-ba való bekerülését vizsgálja írásában. Tematikailag ugyanebbe, a művészettörténeti blokkba sorolható a kötet zárótanulmánya, Rojas Mónika Hermann Guggiarit (pontosabban annak a magyar történelemhez való kapcsolódási pontjait) bemutató írása, amely a művész azon szoborkompozícióit elemzi, melyeket az 1956-os események ihlettek.

A színház- és zenetörténeti tanulmányok ezúttal a 19. század momentumait mutatják be: egyazon esemény több szempontú megközelítése, más-más értelmezése, a különböző narrációs stratégiák hatalmi pozícióba állítása révén. A Sirató Ildikó esszészerű, a színháztudomány elméleti és történeti ágát is érintő vázlatában összefoglaltak működését a gyakorlatban jól szemlélteti Rajnai Edit városi színpártolást, a színházi vitákat, hatalmi versengéseket feltáró írása. Hasonlóan – de egy konkrét eseményhez kötötten, a Ristori értelmezéseken keresztül – mutatja be Patonai Anikó Ágnes a Gyulai és Egressy közti kulturális ellentéteket, eltérő értelmezési hozzáállásokat. Mikusi Balázs tanulmánya a Nemzeti Zenede és Clara Schumann kapcsolatának boncolgatásával, egy adományozás körülményeinek tisztázásával ábrázolja a különböző hatalmi pozíciókból történő irányításokat, a művésznő koncertjeinek sajtóvisszhangja tükrében.

A horvát–magyar közös múlt emlékezete Marija Jurić Zagorka írónő műveiben című írásában Mann Jolán a múlt század első felében alkotó és napjainkban kanonizálódó életművű első hivatásos horvát újságírónő és népszerű szépíró magyar vonatkozású aktuálpolitikai cikkeit, valamint a Hunyadi Mátyás uralkodása idején és az azt követő években játszódó Gordana című történelmi regényfolyamát mutatja be. A *Vicc és egypercesek. A redukció olvasatai* címet viselő tanulmányban Kötél Emőke az ún. irodalmon kívüli műfajok megjelenését veszi górcső alá Örkény István műveiben, különböző narrációs eljárások és stratégiák segítségével.

A szerzők tanulmányaiban megjelenő változatos témák a múlt és jelen sajátos nézőpontváltozásaiból eredő ábrázolás(változás)ok, s ezáltal az értelmezési lehetőségek bővülésének bemutatására vállalkoztak. Adott esemény elbeszéléseinek körüljárásával, összevetésével, az eddigiektől eltérő interpretációk megteremtésével árnyalták az eddigi kontextus(oka)t, vagy új lehetséges világot hoztak létre, mintegy ismételten igazolva ezzel, hogy az esemény és narratíva kérdésköre, legyen bármilyen divatos téma is, mind elemzési módjait, mind az azok segítségével bemutatott választott aktusokat tekintve kimeríthetetlen, újabb és újabb lehetőségeket, megközelítési módokat hordoz magában.”

A mű adatai:
Esemény és narratíva. Történetiség – elbeszélés(ek) – interpretáció
Kiadja az Országos Széchényi Könyvtár és a Gondolat Kiadó
Szerkesztette: Kötél Emőke – Rainer M. János
(Bibliotheca Scientiae & Artis)
ISBN 978 963 200 606 2
A kiadvány ára: 3 900,- Ft.

A kiadvány kapható az OSZK könyvesboltjában vagy megrendelhető az OSZK Kiadványtárától az alábbi elérhetőségeken: Budai-Király Tímea, Tudományos Igazgatóság Kiadványtár, Országos Széchényi Könyvtár; 1827 Budapest, Budavári Palota F épület; Tel.: 22-43-878, Fax: 22-43-744, email *[2]*

A Bibliotheca Scientiae et Artis korábbi kötetei:

- Érték és értelmezés [3]
- Szöveg, emlék, kép [4]
- Az identitás forrásai: hangok, szövegek, gyűjtemények [5]

2013/11/29 - 15:47

Forrás webcím: https://oszk.hu/hirek/esemeny-es-narrativa

Hivatkozások:
[1] https://oszk.hu/sites/default/files/esemeny-narrativa.jpg
[2] mailto:kiadvanytar@oszk.hu?subject=Esem%C3%A9ny%20%C3%A9s%20narrat%C3%ADva
[3] http://www.oszk.hu/hirek/ertek-es-ertelmezes
[4] http://www.oszk.hu/hirek/bibliotheca-scientiae-et-artis
[5] http://www.oszk.hu/hirek/az-identitas-forrasai
[6] https://oszk.hu/category/foszotar-es-pozicionalo/hirek
[7] https://oszk.hu/category/foszotar-es-pozicionalo/hirek-cimlapon